

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Lakiehdotuksen tavoitteet digitaalisten palveluiden tarjonnan saatavuuden ja yhtäläisten digitaalisten mahdollisuuksien takaamisesta viranomaisen toiminnassa asioiville ovat kannatettavia. Ongelmia voi sen sijaan syntyä, kun samoja viranomaistoiminnalle asetettavia vaatimuksia ryhdytään soveltamaan rajoituksetta myös yksityisen alan toimijoihin, jotka voivat olla sekä resurssiltaan että toimintamuodoltaan hyvinkin erilaisia.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Yksityisen alan työeläketurvan hoidon katsotaan kuuluvan julkisen vallan alaan. Työeläketurvan toimeenpano on hajautettu erityyppisille toimijoille: työeläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat. Eläkesäätiöt ja eläkekassat eroavat työeläkevakuutusyhtiöistä monin tavoin. Ne voivat vakuuttaa vain yhden, samaan konserniin kuuluvien tai samalla toimialalla toimivien yritysten henkilöstöjä. Se myös tarkoittaa, että niiden toiminta koskee aina hyvin rajattua henkilökuntaa. Kun kysymys on aktiivissa työelämässä olevista vakuutetuista, mukana ei ole juurikaan ns. erityisryhmiin kuuluvia, joille digitaalisten palveluiden tarjoamat mahdollisuudet ovat ainoa tapa kyetä itse hoitaa omia asioitaan. Yleisperusteluissa viitataan kuitenkin siihen, että juuri erityisryhmien tarpeista huolehtiminen kannustaa yhdenmukaiseen sääntelyyn organisoinnista riippumatta. Näitä henkilöitä ei käytännössä ole vakuutettuna työnantajakohtaisesti toimivissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa.

Pienimmässä eläkesäätiössä on vakuutettuna vain vähän yli sata henkilöä. Pienimmät eläkelaitokset ovat sekä resurssiensa että toimintatapojensa osalta hyvin erilaisia kuin suuremmat työeläkevakuutusyhtiöt. Eläkesäätiöt ja eläkekassat hankkivat suuren osan palveluistaan ostopalveluina, eikä monellakaan eläkesäätiöllä ole tällä hetkellä edes erillisiä julkisia verkkosivuja työeläkkeen hakemista varten. Julkisten verkkosivujen sijaan yritykset viestivät henkilöstönsä kanssa sisäisten intranet-verkkojen kautta, jotka eivät kuulu lain soveltamisalaan.

Ehdotamme, että saavutettavuusdirektiiviä ei ulotettaisi organisatorisesti koskemaan työnantajakohtaista eläketurvaa tarjoavia eläkesäätiöitä ja eläkekassoja. Joka tapauksessa lakiin olisi sellaisenaan sisällytettävä direktiivin tarkoittama kohtuuttoman rasisitteen määritelmä, joka ottaa huomioon myös julkisen sektorin elimen koon, resurssit ja luonteen ja lakiin olisi otettava myös siirtymäajat palveluiden käyttöönottamista varten. Muutoin lainsäädäntö saattaa kohtuuttomalla tavalla rasittaa pieniä erityisalan toimijoita. Lisäksi on otettava huomioon, että kysymys on tältä osin maan hallitusohjelman vastaisesta kansallisesta lisäsääntelystä.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

Digitaalisten palvelujen tarjoamista koskevan 5 §:n pykälän perusteluissa lähdetään siitä, että ”koska suurin osa lain mukaisista viranomaisista on veloitettuja ottamaan käyttöön hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 5 §:n nojalla viestinvälityspalvelu ja muilla viranomaisilla on mahdollisuus ottaa käyttöön viestinvälityspalvelu, viranomaisilla on jo käytössään vähintään yksi tietoturvallinen sähköisten asiakirjojen lähettämiseen ja vastaanottamiseen tarkoitettu sähköinen tiedonsiirtomenetelmä.” ja ”tästä syystä viranomaisella ei olisi perusteita olla tarjoamasta sähköistä tiedonsiirtomenetelmää, jonka avulla hallinnon asiakas voisi lähettää asiakirjojaan viranomaiselle”

Eläketurvakeskuksen hakemuksesta työeläkealle on keväällä 2017 myönnetty ennakkolupaa Suomi.fi-tunnistuspalveluun. Jokaisen toimijan on kuitenkin itse haettava Väestörekisterikeskukselta varsinainen lupa. Työeläkealalla on sovittu, että vuonna 2018 edistetään ainoastaan kansalaisen ohjausta omat rekisteritiedot sivuilta työeläkevakuuttajien palveluihin. Työeläkealalla ei siis ainakaan ole otettu käyttöön sellaista sähköistä tiedonsiirtomenetelmää, joka mahdollistaa asiakkaalle itselleen tietoturvallisen tavan toimittaa asiakirjoja vakuuttajille. Ei ole myöskään tiedossa, minkälaisia kustannuksia yksittäiselle toimijalle syntyy viestinvälityspalvelun käyttöön ottamisesta.

Osalla pienemmistä työeläkevakuuttajista ei ole vielä käytössä järjestelmiä, jotka mahdollistaisivat tietoturvallisen tavan sähköistä tiedonsiirtomenetelmään käyttäen lähettää asiakirjoja asiakkaille. Joillakin palveluntarjoajilla tällaisten järjestelmien rakentaminen on vielä kesken. Monet työnantajakohtaiset eläkesäätiöt ja eläkekassat hoitavat asioita sisäisten intranet-sivujen kautta.

Monille eläkesäätiöistä ja eläkekassoista ongelmia tuottaa edellytys tietoturvallisen sähköisen tiedonsiirtomenetelmän tarjoamisesta vakuutetuille. Ongelmia ei ole asiakirjojen lähettämässä ja vastaanottamisessa sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen. On muistettava, että

eläkesäätiöiden ja eläkekassojen toiminta perustuu pääasiassa pieneen omaan henkilökuntaan ja ostopalveluihin.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

2 luvun 8 §:n sisältö kohtuuttoman rasisitteen arvioinnissa menee paljon pidemmälle kuin saavutettavuusdirektiivin 5 artikla. Lakiehdotusta ja sen perusteluita pitäisi täydentää, jotta voitaisiin paremmin ottaa huomioon kohtuuttoman rasisitteen muodostuminen ja lakiehdotuksen soveltaminen hyvinkin erilaisiin julkisen alan toimijoihin, jotka toimintapiirissään myöntävät eläke-etuuksia ainoastaan oman työnantajan palveluksessa olevalle henkilöstölle.

Toivomme, että lakipykälään täydennetään direktiivin kohtuuttoman haitan arvioinnissa käytettyjä kriteereitä. Kohtuuttoman haitan arvioinnissa olisi otettava huomioon: asianomaisen julkisen sektorin elimen koko, resurssit ja luonne ja

- arvio asianomaiselle julkisen vallan sektorin elimelle aiheutuvista kustannuksista ja hyödyistä verrattuna arvioon vammaisille henkilöille koituvista hyödyistä, ottaen huomioon tietyn verkkosivuston tai mobiilisovelluksen käyttötiheys ja käytön kesto.

Eläkesäätiöt ja eläkekassat ovat työnantajakohtaisia eläkelaitoksia. Niiden palveluksessa (vakuutettuna) on hyvin vähän tai ei ollenkaan artiklassa tarkoitettuja ja suojelun kohteena olevia erityisryhmiä. Monilla toimijoilla ei edes ole julkisia verkkosivuja asiointia varten. Vaadittavien verkkosivustojen ja monipuolisten sekä tietoturvallisten sähköisten tiedonsiirtomenetelmien takaaminen ja tuottaminen voi osoittautua pienemmille toimijoille sekä kustannuksiltaan huomattavan kalliiksi siitä koituvan hyötyyn. Pienimmissä eläkelaitoksissa ylipäättään eläketapausmäärät voivat jäädä 0-5 kappaleeseen vuodessa.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

-

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Vaikka taloudellisten vaikutusten arviointi on huolellisesti laadittu, siinä ei ole kuitenkaan otettu huomioon sellaisia julkista tehtävää hoitavia tahoja, joiden toiminta jo nyt perustuu ainakin IT-palveluiden osalta ostopalveluihin. Vaikutusarvioanalyysissä ei ole myöskään otettu sellaista mahdollisuutta huomioon, että palveluntarjoajalla ei jo nyt olisi olemassa suhteellisen kattavia tietojärjestelmäpalveluita. Toivomme, että vaikutusarvioanalyysiä täydennettäisiin siltä osin, että

minkälaisia kustannuksia lain edellytysten täyttämistä syntyisi pienille työnantajakohtaista eläketurvaa hoitaville eläkesäätiöille ja eläkekassoille, jotka joutuvat ostamaan tarvittavat palvelut.

Vaikutusarvioanalyysissä ei ole myöskään kerrottu, minkälaisia kustannuksia yksittäiselle toimijalle syntyy sen liittymisestä Väestörekisterikeskuksen viestinvälityspalveluun. Toivomme, että vaikutusarvioanalyysiä täydennetään myös tämän osalta.

4. Muut kommentit

-

Heinström Ismo
Eläkesäätiöyhdistys ESY ry